

Aleš Erjavec*

Politika, filozofija in zgodovina sodobne umetnosti na Kitajskem

V sklopu »O Kitajski«, ki sledi, so objavljeni članki, ki artikulirajo in reflektirajo sedanji zgodovinski trenutek Kitajske v sodobni umetnosti, filozofiji in kulturi.¹ Čeprav se je Kitajska v polpreteklem obdobju (1976–1989) pričela odpirati navzven, je intelektualce ta proces množično zajel in prepričal šele v zadnjih dveh desetletjih. Tako je proces globalizacije ob »globalizaciji kot amerikanizaciji« (o tem piše Wang Jianjiang) dobil novega in specifičnega globalnega akterja.

Marksizem sicer tvori vladajočo ideologijo na Kitajskem, a hkrati trpi za vsemi hibami razkrajajoče se uradne ideologije. Njegovo aktualnost in vpliv vsaj v kulturi in umetnosti ne temeljita na njegovi intelektualni prepričljivosti ali teoretski pronicljivosti, pač pa na njegovi povezavi z nacionalnim patriotizmom ter na istovetenju ljudi z nacionalno državo, ki predstavlja občo identifikacijsko točko. Marksizem na Kitajskem je marksizem kitajskih barv: njegovi akterji so kitajski avtorji, ki se neposredno sklicujejo na Marxa in Engelsa. V zadnjem desetletju ga izriva novi konfucijanizem, ki postaja prevladujoči nazor intelektualcev. Menjavi marksizma z novim konfucijanizmom se v svojem članku posveča Bart Dessein.

Tako kot v marksizmu, srečamo na Kitajskem specifične procese tudi v estetiki in umetnosti. V novejši zgodovini kitajske umetnosti je prelomno vlogo igrala razstava »Kitajska/avantgarda« (1989), ko se je v Pekingu prvič predstavila kitajska avantgarda, ki je nadomestila dotedanje modernistično gibanje (zlasti skupino »The Stars«). Avantgarda je nato pridobila domovinsko pravico v naslednjem desetletju ter postala tudi najbolj izrazita in prepoznavna avantgardna umetnost na svetu – da ta označba še vedno velja, zadošča ogled katerekoli večje svetovne razstave sodobne umetnosti. Na Kitajskem je danes ta avantgarda že postala del institucionalizirane umetnosti, kar dobro ponazarja Šanghajski

¹ Gl. tudi spise kitajskih estetikov tega in preteklega stoletja (Li Zehou, Zong Baihua, Gao Jianping, Peng Feng in Wang Keping), ki so izšli kot tematski sklop v *Filozofskem vestniku* (letn. XXVII, št. 1 (2006), str. 103–182).

* Filozofski inštitut, ZRC SAZU

muzej sodobne umetnosti, kjer je »kitajska avantgarda« združena na enem mestu ter predstavljena kot izvorni umetniški odsev uveljavljene polpreteklosti kitajske družbe.

Če je bila zgodnja kitajska avantgarda hibrid tendenc zahodne avantgarde in njenih izraznih umetnostnih sredstev (Gao Minglu je kitajsko avantgardo osemdesetih let označil za avantgardo z dvema glavama, ena je moderna in druga postmoderna), se v zadnjih dveh desetletjih ta umetnost vedno bolj odpira k lastni zgodovini ter njeni ekspresivni in tehnični dediščini. O tem pišeta Wang Chunchen in Curtis L. Carter.

Wang Chunchen razvije tezo o sodobni in organsko nastali potrebi, da se kitajska umetnost znova, a z drugačno utemeljitvijo kot v preteklosti, posveti političnim in socialnim vprašanjem. Ta zahteva do sodobne kitajske umetnosti in njene refleksije priča o njenem nadaljnjem vključevanju v mednarodni globalni prostor ter istovetenju z njim. S sprejetjem in uresničenjem te zahteve – njena realizacija ostaja zlasti projekt – bo kitajska umetnost dokončno postala del globalne kulture. Z njo se bo zlila, a jo obarvala s svojimi specifičnimi barvami.